

USA), Apostolos Sarris (FORTH, Rethymno, Görögország).

GYUCHA ATTILA – WILLIAM A. PARKINSON

472. Szeghalom határa

(Békés megye) U, B, Sza, Á

A HHE-Tövviskes-1 és a HHE-Tövviskes-K-1 gázkutakat a MOL-Füzesgyarmat gyűjtőállomással összekötő gázvezeték nyomvonalához kapcsolódóan 2010. július 25-én végeztünk terepbejárásokat.

Balkán-halom (KÖH 6312): A város határának ÉNy-i részén, a Sertés-éri csatorna kanyarulatának É-i oldalán emelkedő kb. 8 m magas, és mintegy 100 m átmérőjű halom felszínén és környékén neolitikus, bronzkori és szarmata kori edénytöredékek kerültek elő már a korábbi topográfiai terepbejárások során is. 1949-ben Bereczki Imre jelentése szerint embercsontokat és épületmaradványokat figyeltek meg a jelentős méretű halmon. A halom közvetlen közelében 1960-ban nyitott bányagödörből szintén neolitikus, bronzkori és szarmata edénytöredékek kerültek napvilágra. 1995-ben a halom tetején ismét embercsontokat szántottak ki, amit be is jelentettek a múzeumba. Akkor a helyszíni szemlém során egy Árpád-kori templom helyét azonosítottam a halom területén. Mostani terepjárásunk alkalmával megállapítottuk, hogy a lelőhely kiterjedése nemcsak a halom területére szorítkozik, hanem egyértelműen megtalálható a halomhoz bevezető földút É-i oldalán is, a tervezett HHE-Tövviskes-K-1 fúrásponthoz tervezett kútörzetének területén. A mintegy 200 m-es átmérőjű lelőhely a Balkán-halmot magában foglalva, a halom D-i lábánál az egykori érmeder partjára támaszkodik, az É-i oldalán kissé kiszélesedve nyúlik el a halom lábától ÉÉNy-i irányban eltávolodva.

Balkány, Kossuth Tsz juhhodálya (KÖH 6483): A szeghalmi határ É-i részén, a Kertészszigetre vezető műúttól É-ra, egy szikes legelőn a korábbi topográfiai munkák során talált őskori és Árpád-kori lelőhelyet most nem lehetett azonosítani.

Csonka-derék (KÖH 6487): A szeghalmi határ É-i részén, a füzesgyarmati határszélen, egy K-Ny-i irányú, ovális alakú 0,7–0,8 m magas és 70–80×30–40 m átmérőjű, tell település, amely már a korábbi topográfiai munkák eredményeként ismert volt. A 2010-ben elvégzett terepjárás eredményeképp a lelőhely határai kis mértékben módosultak. Kiderült, hogy a lelőhely a halmot körülvevő, a környezetéből kissé kimagasló, tagolt vonalú terület teljes területére kiterjed. A lelőhely É-i szélén, a Siskási-csatorna D-i partjához egészen közel is találtunk Árpád-kori edénytöredékeket.

Csonka-derék, Romvári-tanya (KÖH 75629): A Szeghalom belterületéről ÉNy-ra, a Kertészszigetre vezető műút K-i oldalán lévő legelők É-i peremén, a Romvári-tanyaként jelölt juhhodályoktól ÉK-re, egy széles, É-D-i irányú szárazulat É-i szélén eddig ismeretlen régészeti lelőhelyet találtunk. Ezen a részen egy kisebb, alig 100

m-es hosszúságú, É-D-i irányú, keskeny hátat is magában foglalva kerül el a lelőhely az alacsonyabb fekvésű részek peremén, két, mesterséges csatorna között. Teljes kiterjedését a felszínt borító növényzet és az említett két csatorna miatt nem lehetett pontosabban meghatározni, mérete kb. 250×200 m. Bronzkori és Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttünk.

Tövviskes (KÖH 6427): A szeghalmi határ ÉNy-i felében, a kertészszigeti műúttól DK-re húzódó egykori ér alacsony, Ny-i partján a korábbi topográfiai munkák során talált szarmata kori település nyomait most nem lehetett azonosítani.

SZATMÁRI IMRE

473. Szegi, Ady Endre utca 4. (Kakas-domb) (KÖH 75379)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Pa, U, R, B, LT, Sza, Kú
2010. március 30-án helyszíni szemlét végeztünk a telken, ahonnan a tulajdonos régészeti leleteket jelentett be. Kérkezésünkön igen nagy mennyiségű, változatos korú és összetételű leletanyagot találtunk gondosan szétválogatva. A tulajdonosok elmondták, hogy 6 éve gyűjtik a kertjükben műveléskor, ill. tereprendezéskor előkerült leleteket, és egy alkalommal már tettek bejelentést a Herman Ottó Múzeumban a felfedezett lelőhelyről.

A helyiek által Kakas-dombnak nevezett területen, az L-alakú 38/2 hrsz.-ú ingatlanon, a művelt kiskertben jelenleg is találhatóak régészeti leletek a felszínen. Az összegyűjtött igen nagy mennyiségű leletanyag a paleolitikumból(?), a középső neolitikumból (AVK, tiszadobi csoport, bükki kultúra; díszített és házikeramia töredékek, csótalpas tálak, agyaggyöngyök, agyagcsüngő, miniatűr edények, obszidián és hidro/limnokvarcit eszköz és szilánk), a késő neolitikumból (tiszai kultúra), a kora rézkorból (tiszapolgári kultúra), a kora bronzkorból (hatvani kultúra?), a kelta korból, a császárkorból, valamint a 16–17. századból (kerámiatöredékek, kályhacsempék) származik.

A tulajdonos külön kezelt egy kora rézkori kerámiaegyüttest (tiszapolgári kultúra), melyet faültetéskor talált, valószínűleg régészeti objektumban. A többi lelet a telek különböző részein került elő. A ház kertjéből származik egy Kr. u. 1. századi római ezüstérme is.

A több korszakon keresztül tartó intenzív megtelepedés a Bodrog Ny-i magaspertjének igen kedvező földrajzi helyzetéből adódik.

Munkatárs: Hajdú István.

CSENGERI PIROSKA

474. Szegvár határa

(Csongrád megye) U, R, B, Sza, A, Á, Kö, Kk

Szegvár szennyvízkezelésének és tisztításának kiépítéséhez készítenő örökségvédelmi hatástanulmány kapcsán 2010. március 1–29. között végeztünk terepbejárásokat a település bel- és külterületén, 31,4 km hosszan. A ter-

vezett nyomvonal belterületen a meglévő utcahálózatot követte, míg külterületen egy rövidebb szakasz húzódik a tervezett szennyvíztelepig és onnan a Kurca-patakig. A nyomvonal mindkét oldalát 20-20 m szélességben vizsgáltuk.

Terepbejárásunk eredményeképpen 14, korábban külön nyilvántartott régészeti lelőhely (Vasút utca; Útépítés; Bélteki kocsmáros udvara; Új Falu melletti Újtelep, Gila I. háza; Szociális nővérek telepe; Kosztolányi M. és Németh I. földje; Kórógyszentgyörgy, Oncsa-telep; Kórógyszentgyörgy, Gorkij Tsz; Kórógyszentgyörgy, Kurca-part; Kórógyszentgyörgy, VI. kült. 8. sz. t.; Kórógy torkolata, Kurca-part; Kórógyszentgyörgy, Táncsics u. 64-66.; Kórógyszentgyörgy, Kurca-híd mellett; Állomás utca 25.) esetében arra a megállapításra jutottunk, hogy valójában egy igen nagy kiterjedésű, a Kurca-patak K-i magaspártján húzódó lelőhely részét képezik (KÖH 17915). További 14 már ismert lelőhelyen a beépítettség miatt nem lehetett terepbejárást végezni.

Vizsgálatunk során ugyanakkor két új lelőhelyet is lokalizáltunk: *Vida-tanya* (KÖH 73773), *Hunyadi utca, csatornapart* (KÖH 73775).

Az ismert, összevonásra javasolt lelőhely területén kora neolitik, kora rézkori, bronzkori, szarmata kori, avar, Árpád- és középkori leletanyagot gyűjtöttünk. Az újonnan azonosított lelőhelyek közül az előbbi esetében őskori, késő bronzkori és késő középkori, míg az utóbbi területén szarmata kori (?), ill. Árpád- és középkori anyagot találtunk.

Munkatársak: Kovács Sándor, Rózsa Gábor, Alács Attila, Bognár Margit technikusok; Molnár Zsolt, Császi Dávid geodéziai asszisztensek.

PARDITKA GYÖRGYI

475. Szegvár határa

(Csongrád megye) Ő, U, Sza

A Nabucco gázvezeték Csongrád és Bács-Kiskun megyét érintő nyomvonalszakaszára készítendő örökségvédelmi hatástanulmányhoz kapcsolódó terepbejárásokat 2009. december 7. és 2010. május 25. között végeztük. A beruházás a két megye területén áthaladva összesen 23 település közigazgatási területén valósul majd meg, a tervezett 177 km hosszú nyomvonal mindkét oldalát 100-100 m szélességben vizsgáltuk. A terepi felderítés időpontjában a külterületi szakasz meghatározó részét (kb. 21%-át) már sűrű vetés borította, nagyjából hasonló arányban (kb. 19%) fordult elő erdő, rét, legelő, ill. gazzal fedett terület, melyeken szintén nem lehetett terepi kutatást végezni. Összességében a külterületi szakasznak mindössze 60%-a bizonyult terepbejárásra alkalmasnak.

A Szegvár külterületén végzett munka során 4 új lelőhelyet találtunk: *Felső-Ludas* (KÖH 74451); *Zsigerhát* (74453); *Mihály-tanya* (74455); *Berek, Kontra-főcsatornától Ny-ra* (74457). Területükön őskori, újkőkori, szarmata és újkori leletek kerültek elő.

Munkatársak: Weisz Attila geodéta; Molnár Zsolt, Császi Dávid geodéziai asszisztensek; Rózsa Gábor, Kovács Sándor, Szöllősi Géza, Dankó Judit technikusok.

PARDITKA GYÖRGYI

476. Szekszárd, Vármegyeháza (KÖH 23352)

(Tolna megye) B, Á, Kk

2009. augusztus 4–28. között próbakutatást végeztünk a Béla tér 1. sz. alatt található épületben, a valamikori Vármegyeháza É-i épületszárnyának földszinti D-i traktusában. A kutatás a felújítási munkával összefüggésben, a kiviteli tervek elkészítéséhez szükséges adatszolgáltatás céljából történt. Felvetődött annak a lehetősége, hogy az épület É-i szárnya alatt rejtőző, I. Béla (1060–1063) által alapított bencés monostorhoz tartozó alapfalak, épületrészek feltárásával, az előkerülő falak helyszíni bemutatásával egységes építészeti kép alakítható ki az egykori Vármegyeháza területének középkori beépítettségéről és a terület használatáról. A szondákat a korábban elvégzett falkutatás eredményei, a műszeres lelőhely-felderítés, valamint az 1794-ban leégett barokk templomról fennmarad helyszínrajzok, térképek és felmérési rajzok adatai alapján jelöltük ki. A próbafeltárás az épületszárny három termében, a térképtárban (1. terem), a raktárban (2. terem) és a stúdióban (3. terem), valamint a termeket összekötő déli folyosón folyt.

A termek padlózatának feltörését, valamint az aljzatbeton és a különböző épületgépzési elemek (le-folyók, csatornák, vízvezetékek) eltávolítását követően a termekben az 1. terem D-i oldalától, valamint a folyóstól eltekintve egy nagyméretű, egységes, habarccsal, kő- és téglatörmelékkel kevert feltöltést figyeltünk meg, melynek tetején, közvetlenül a 19. századi épülethez köthető jelenségek alatt késő Árpád-kori fazék és cserépbogrács töredékeit találtuk. Ebbe a nagyméretű feltöltésbe beleásva egy Árpád-kori templom körüli temető sírjai kerültek elő, melyeket sima és bordázott S-végű ezüst- és bronzkarikák, bronztű, pontozással díszített kiszélesedő fejű ezüst pántgyűrű keltezett a 11–12. századra.

A habarccsal, kő- és téglatörmelékkel kevert Árpád-kori feltöltésbe beleásva a sírokon túl az 1. teremben egy É-i irányú (1. támpillér), a 2. teremben egy ÉNy-i irányú (2. támpillér), a 3. terem DK-i sarkában, a terem D-i oldalfalába befalazva megközelítően 1 m magasán álló, ÉÉNy-i irányú újabb támpillér (3. támpillér) került elő. A három támpillér segítségével megközelítően meghatározhattuk a hozzájuk kapcsolódó fal helyét és annak irányát, azonban a várt Ny–K irányú, a kápolna Ny-i oldalfalaként értelmezhető fal helyén, annak irányával pontosan megegyezően egy a 19. századi Vármegyeháza épületéhez kapcsolható nagyméretű, újkori törmelékkel betöltött téglacsatorna húzódott. Mindhárom támpillér D-i, ill. DNy-i oldalán jól megfigyelhetők voltak a levéses nyomai, az 1., és 2. támpillér esetében a levéselt felületeknek tolták neki az újkori csatorna É-i oldalfalát. A csa-